Наступний виклик полягає у необхідності покращити якість нормотворчого процесу та справжньої імплементації законів. Формальне ухвалення законів ВРУ на практиці призводить до того, що вони не працюють через відсутність необхідних підзаконних актів або ресурсів. Для правильного застосування законів також потрібно організувати прозору роботу антикорупційних органів та судової системи [2, с. 118].

Проблемою залишається і недостаток у кваліфікованих юристах у галузі права ЄС. Для ефективної адаптації цих норм потрібні фахівці, які добре розуміють тонкощі європейського права та гарно володіють іноземними мовами. Вважаємо, що здобувачі вищої освіти, молоді науковці мають більш активно вивчати ці питання та долучатися до них [5, с. 34].

Отже, гармонізація національного законодавства з правом Європейського Союзу є тривалим та складним процесом, який вимагає високого рівня фахової підготовки та комплексних реформ. Незважаючи на воєнні виклики, труднощі інституційного характеру, наша країна впевнено рухається шляхом євроінтеграції. Успішність цього процесу повязується із покращенням нормотворчого процесу та належним забезпеченням ефективного функціонування кадрового потенціалу та державної служби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Грицяк І. А. Право Європейського Союзу: навч. посіб. Київ. 2020. 256 с.

2. Копієвська О. В. Гармонізація законодавства України з правом ЄС: проблеми та перспективи. *Часопис Київського університету права.* 2022. № 2. С. 110–119.

3. Муравйов В. І. Правові засади євроінтеграції України в умовах сучасних викликів. *Юридичний вісник*. 2023. № 1. С. 75–82.

4. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: https://european-union.europa

5. Яковюк І. В. Основи права Європейського Союзу: підручник. Харків: Право. 2021. 320 с.

Воронежський А.Д., здобувач,
Науковий керівник:Татаренко С.В.,
доктор філософії в галузі права,
Донецький державний університет внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ OSINT ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: МОЖЛИВОСТІ ТА МЕЖІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Цифровізація суспільного життя докорінно змінила середовище, у якому вчиняються кримінальні правопорушення і здійснюється оперативно-розшукова діяльність. Значна частина відомостей про осіб, їхні зв’язки, переміщення та діяльність сьогодні міститься у відкритих джерелах: соціальних мережах, публічних каналах месенджерів, відкритих реєстрах, картографічних сервісах. Водночас Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», ухвалений у 1992 році, не містить окремих положень ні про збирання та аналіз такої інформації, ні про застосування технологій штучного інтелекту [1]. Це зумовлює потребу визначити можливості та межі використання розвідки з відкритих джерел (OSINT) і штучного інтелекту в діяльності оперативних підрозділів. Закон України «Про інформацію» за порядком доступу поділяє інформацію на відкриту та інформацію з обмеженим доступом [2]. Саме відкрита інформація є предметом OSINT. У своїй статті Д. М. Рибка розглядає OSINT як «концепцію, методологію і технологію добування і використання військової, політичної, економічної та іншої інформації з відкритих джерел без порушення законів» [3, с. 432]. За даними дослідника, на OSINT припадає 80–95 % усіх даних, які використовує розвідувальна спільнота у світі [3, с. 431], а його перевагами є доступність і значний обсяг джерел, оперативність та невисока вартість отримання інформації [3, с. 434].

OSINT уже активно застосовується в правоохоронній практиці. С. С. Кудінов і Р. М. Шехавцов, проаналізувавши Єдиний державний реєстр судових рішень, виявили 139 ухвал і 21 вирок, у яких згадується OSINT, зокрема у кримінальних провадженнях щодо колабораційної діяльності [4, с. 129]. Водночас автори наголошують, що відсутність законодавчого визначення OSINT як інструменту одержання інформації суперечить принципу правової визначеності [4, с. 129]. Частина 2 ст. 264 КПК України передбачає, що здобуття відомостей з електронних інформаційних систем, доступ до яких не обмежується їх власником, не потребує дозволу слідчого судді [5]. Проте поза правовим регулюванням залишаються, наприклад, використання оперативним працівником вигаданого облікового запису для доступу до закритих груп чи каналів, а також порядок фіксації результатів OSINT-досліджень. З огляду на це С. С. Кудінов і Р. М. Шехавцов пропонують закріпити можливість використання OSINT у ч. 2 ст. 264 КПК України, передбачити в ст. 273 КПК України використання віртуальних засобів (особи), а ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» доповнити правом на збирання та дослідження інформації з відкритих джерел [4, с. 131-132].

Ще ширші можливості відкриває штучний інтелект. О. О. Шевчук і Н. С. Моргун зазначають, що алгоритми машинного навчання, інтелектуальний аналіз великих масивів даних, автоматизоване виявлення закономірностей і прогнозування поведінкових моделей істотно підвищують результативність оперативно-розшукових заходів, зокрема для виявлення латентної злочинності та встановлення стійких кримінальних зв'язків [6, с. 95]. На нашу думку, найбільш затребуваними в практиці оперативних підрозділів є автоматизований аналіз великих обсягів даних з відкритих джерел, розпізнавання осіб і транспортних засобів на відеозаписах, виявлення змонтованих і згенерованих зображень, а також переклад і систематизація повідомлень у соціальних мережах.

Водночас використання цих технологій має чіткі межі. Застосування штучного інтелекту пов'язане з обробкою персональних даних, яка може виходити за межі традиційних підходів до забезпечення конфіденційності, пропорційності та мінімізації втручання в приватне життя [6, с. 96]. Така обробка повинна відповідати вимогам Закону України «Про захист персональних даних»[7]. На думку О. О. Шевчука і Н. С. Моргун, використання інтелектуальних систем має відповідати принципам законності, пропорційності, обґрунтованості та підконтрольності, а сам штучний інтелект може бути лише допоміжним інструментом і не може підміняти дискреційних повноважень уповноважених осіб [6, с. 95]. Вважаємо, що це особливо важливо з огляду на ризик помилок алгоритмів: хибний збіг під час розпізнавання обличчя чи неточний автоматичний переклад не повинні ставати єдиною підставою для рішень щодо особи.

З огляду на викладене, пропонуємо: по-перше, доповнити ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» правом оперативних підрозділів збирати та досліджувати інформацію з відкритих джерел; по-друге, визначити на відомчому рівні порядок фіксації результатів OSINT (збереження сторінок разом з адресою, датою та часом доступу, метаданими), щоб забезпечити можливість їх подальшого використання в кримінальному провадженні; по-третє, встановити правила використання штучного інтелекту в оперативно-розшуковій діяльності, зокрема обов'язкову перевірку його результатів працівником і заборону ухвалювати рішення щодо особи лише на підставі висновку алгоритму; по-четверте, запровадити в підготовку майбутніх оперативних працівників практичні заняття з OSINT, адже ефективність такої роботи значною мірою залежить від залучення кваліфікованих фахівців [3, с. 437].

Виходячи з викладеного, вважаємо, що OSINT і штучний інтелект є дієвими інструментами сучасної оперативно-розшукової діяльності, проте їх використання потребує чіткого правового регулювання. Законодавче закріплення цих інструментів, визначення порядку фіксації результатів і належна підготовка кадрів дозволять підвищити ефективність протидії злочинності без порушення прав і свобод людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua(дата звернення: 05.10.2026).
2. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua(дата звернення: 05.10.2026)
3. Рибка Д. М., OSINT у забезпеченні національної безпеки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. Вип. 91, т. 4. С. 431–437. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.4.59.
4. Кудінов С. С., Шехавцов Р. М. Правове регулювання використання OSINT та його результатів під час встановлення обставин кримінальних правопорушень. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2025. № 3. С. 126–133. DOI: https://doi.org/10.32782/2311-8040/2025-3-14.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17 (дата звернення: 05.10.2026).
6. Шевчук О. О., Моргун Н. С. Використання штучного інтелекту в оперативно-розшуковій діяльності. Аналітично-порівняльне правознавство. 2026. № 1, т. 3. С. 95–100. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.01.3.15.
7. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17 (дата звернення: 04.10.2026).

Гетманенко Д.О., здобувач
Науковий керівник: Бондаренко Н. О.
кандидат юридичних наук, доцент,
Державний торговельно-економічний університет,

МЕЖІ ДОПУСТИМИХ ОБМЕЖЕНЬ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнної агресії та запровадження воєнного стану перед державою постає складне завдання – забезпечити належний рівень національної безпеки й обороноздатності, водночас дотримуючись конституційних прав і свобод людини. Специфіка цього правового режиму полягає в можливості тимчасового обмеження певних прав і свобод, передбаченої Конституцією України, за умови дотримання встановлених нею вимог. У зв'язку з цим важливого значення набуває з'ясування переліку прав, щодо яких допускаються обмеження, правових підстав їх запровадження та гарантій, що забезпечують захист прав людини навіть за умов воєнного стану.

Згідно зі статтею 64 Конституції України, обмеження конституційних прав і свобод людини та громадянина допускається виключно у випадках, визначених Основним Законом. Зокрема, під час дії воєнного або надзвичайного стану держава може запроваджувати певні обмежувальні заходи, обов'язково встановлюючи строк їх застосування. Разом із тим Конституція України закріплює вичерпний перелік прав і свобод, обмеження яких не допускається навіть за особливих правових режимів [1, ст. 64]. До цієї категорії основоположних прав і свобод належать рівність усіх громадян перед законом, можливість набуття громадянства, право на життя та повагу до людської гідності, свобода й особиста недоторканність. Вона також охоплює право громадян подавати індивідуальні та колективні письмові звернення, право на житло, гарантії захисту сімейних і шлюбних відносин, права дитини, можливість звернення до суду для захисту своїх інтересів і право на відшкодування завданої шкоди. До цієї групи належать і право бути поінформованим про власні права та